

videre arbejde med problemkredsen, enten med organisatorisk tilknytning ved udbygning fra det afdelingssystem, som du anvender i disputatsen, til det arbejdssystem, som du henviser til i disputatsens titel; eller med budgetmæssig tilknytning. Jeg har naturligt lagt vægten på den sidstnævnte tilknytning i min opposition.

Endelig vil jeg fremhæve det som betydningsfuldt, at du har typiseret en række vigtige aspekter og udformet dem i skalabetræktninger. Det gælder især: Plankonstellation ordnet efter samordningsgrad og planorientering graderet efter dens udadrettede sigte (fig. 1) samt afdelingskonstellationen disponeret efter kompleksitet (fig. 3). Du har her skabt ideer, som kan føres videre i et fortsat arbejde med samordning mellem virksomhedens planlægning, dens organisation og dens budget. Det ville være ønskeligt, at du fortsætter arbejdet, men også for andre, der vil udvikle problemstillingen, vil din disputats have værdi.

Vagn Madsen

Institut for Virksomhedsledelse, Aarhus Universitet

Bog anmeldelse

BAUMOL, WILLIAM J. OG WALLACE E. OATES:
The Theory of Environmental Policy. Externalities, public outlays, and the quality of life.
Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall. 1975. 272 pp.

Miljøproblemer har tiltrukket sig en stigende interesse i de seneste år, hvilket har afspejlet sig i en voksende litteratur inden for området. Baumol og Oates har med deres bog givet et nyttigt bidrag til denne litteratur. Bogen, der overvejende er teoretisk, men med vægt på de anvendelsesorienterede sider af teorien, er

opdelt i tre hovedafsnit. I første afsnit (kapitlerne 2-8) gives en teoretisk gennemgang af eksternaliteter. Efter i kapitel 2 at have begrundet, hvorfor de stort set har begrænset fremstillingen til eksternaliteter, hvor antallet af implicerede parter er så stort, at forhandlinger, som Coase forestillede sig, ikke er mulige, gives i kapitel 3 en klassifikation af eksternaliteter. En eksternalitet er til stede, når et individs nytte- og produktionsfunktion inkluderer reale variable, hvis værdier er valgt af andre. Der sondres mellem eksternaliteter af kollektivt-gode-karakter og eksternaliteter af privat-gode-karakter. I kapitel 4, der er et af bogens vigtigste, vises, hvorledes Paretooptimalitet kan tilvejebringes ved de to typer af eksternaliteter inden for rammerne af en generel ligevægtsmodel med fuldkommen konkurrence. Hvor eksternaliteterne er af kollektivt-gode-karakter vises under »passende« antagelser, at Paretooptimalitet tilvejebringes ved beskatning efter Pigous princip, hvor den eksternalitetsskabende aktivitet pålægges en afgift svarende til den marginale samfundsmæssige skadesvirkning, medens de skaderamte hverken skal betale afgifter eller modtage kompensation (bortset fra lumpsum skatter). Der er således en asymmetri mellem forbrugerpris og producentpris. Denne asymmetri vil ikke være til stede ved eksternaliteter af privat-gode-karakter.

I kapitel 5 redegøres for prisfastsættelsen for udtømmelige ressourcer. I kapitel 6 analyseres betydningen af, at en forurenende virksomhed ikke betragter sig som pris- og afgiftstager. Den her givne analyse når dog ikke meget ud over formuleringstudiet.

Mere interessante er kapitlerne 7 og 8. I kapitel 7 vises, under hvilke omstændigheder fuldkommen konkurrence giver overproduktion af goder med skadelige eksternaliteter.

videre arbejde med problemkredsen, enten med organisatorisk tilknytning ved udbygning fra det afdelingssystem, som du anvender i disputatsen, til det arbejdssystem, som du henviser til i disputatsens titel; eller med budgetmæssig tilknytning. Jeg har naturligt lagt vægten på den sidstnævnte tilknytning i min opposition.

Endelig vil jeg fremhæve det som betydningsfuldt, at du har typiseret en række vigtige aspekter og udformet dem i skalabetraktninger. Det gælder især: Plankonstellation ordnet efter samordningsgrad og planorientering graderet efter dens udadrettede sigte (fig. 1) samt afdelingskonstellationen disponeret efter kompleksitet (fig. 3). Du har her skabt ideer, som kan føres videre i et fortsat arbejde med samordning mellem virksomhedens planlægning, dens organisation og dens budget. Det ville være ønskeligt, at du fortsætter arbejdet, men også for andre, der vil udvikle problemstillingen, vil din disputats have værdi.

Vagn Madsen

Institut for Virksomhedsledelse, Aarhus Universitet

Bog anmeldelse

BAUMOL, WILLIAM J. OG WALLACE E. OATES:
The Theory of Environmental Policy. Externalities, public outlays, and the quality of life.
Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall. 1975. 272 pp.

Miljøproblemer har tiltrukket sig en stigende interesse i de seneste år, hvilket har afspejlet sig i en voksende litteratur inden for området. Baumol og Oates har med deres bog givet et nyttigt bidrag til denne litteratur. Bogen, der overvejende er teoretisk, men med vægt på de anvendelsesorienterede sider af teorien, er

opdelt i tre hovedafsnit. I første afsnit (kapitlerne 2-8) gives en teoretisk gennemgang af eksternaliteter. Efter i kapitel 2 at have begrundet, hvorfor de stort set har begrænset fremstillingen til eksternaliteter, hvor antallet af implicerede parter er så stort, at forhandlinger, som Coase forestillede sig, ikke er mulige, gives i kapitel 3 en klassifikation af eksternaliteter. En eksternalitet er til stede, når et individs nytte- og produktionsfunktion inkluderer reale variable, hvis værdier er valgt af andre. Der sondres mellem eksternaliteter af kollektivt-gode-karakter og eksternaliteter af privat-gode-karakter. I kapitel 4, der er et af bogens vigtigste, vises, hvorledes Paretooptimalitet kan tilvejebringes ved de to typer af eksternaliteter inden for rammerne af en generel ligevægtsmodel med fuldkommen konkurrence. Hvor eksternaliteterne er af kollektivt-gode-karakter vises under »passende« antagelser, at Paretooptimalitet tilvejebringes ved beskatning efter Pigous princip, hvor den eksternalitetsskabende aktivitet pålægges en afgift svarende til den marginale samfundsmæssige skadesvirkning, medens de skaderamte hverken skal betale afgifter eller modtage kompensation (bortset fra lumpsum skatter). Der er således en asymmetri mellem forbrugerpris og producentpris. Denne asymmetri vil ikke være til stede ved eksternaliteter af privat-gode-karakter.

I kapitel 5 redegøres for prisfastsættelsen for udtømmelige ressourcer. I kapitel 6 analyseres betydningen af, at en forurenende virksomhed ikke betragter sig som pris- og afgiftstager. Den her givne analyse når dog ikke meget ud over formuleringstudiet.

Mere interessante er kapitlerne 7 og 8. I kapitel 7 vises, under hvilke omstændigheder fuldkommen konkurrence giver overproduktion af goder med skadelige eksternaliteter.

Ikke overraskende kræves relativt stærke forudsætninger for at fastlægge dette. I kapitel 8 behandles sammenhængen mellem skadelige eksternaliteter og det samfundsmæssige produktionsområdes konveksitet. Det vises, hvorledes eksternaliteter i en lineær model altid vil skabe nonkonveksiteter, og hvorledes den geografiske lokalisering påvirker disse nonkonveksiteter. Det er værd at understrege, at disse nonkonveksiteter er compatible med konveksitet i de individuelle producenters produktionsmulighedsområder.

I bogens andet afsnit (kapitlerne 9-14) analyseres mere anvendelsesorienterede aspekter. Efter en kort oversigt gives i kapitel 10 det velkendte omkostningsminimeringsteorem, dvs. det vises, at en given miljøstandard kan realiseres billigst muligt ved hjælp af en forureningsafgift pr. forureningsenhed under forudsætning af, at virksomhederne omkostningsminimerer, og at de enkelte virksomheders forurening indgår direkte additivt som argument i en skadesfunktion. I mange tilfælde er denne sidste forudsætning dog ikke opfyldt. Dette rejser et teoretisk interessant og relativt lidt analyseret problem for teorien om eksternaliteter. Hvorledes påvirkes udformningen af en eksternalitetsbeskatning, når afgifterne ikke rammer præcist? Der er mange eksempler på, at afgifter ikke rammer præcist. F.eks. kan benzinskatter anvendes som eksternalitetsafgifter; men bilbenyttelsens eksternalitetsskabende virkninger er tids- og stedbestemt.

I kapitel 11 udbygges det foregående kapitel ved at introducere en stokastisk model, hvor det vises at være optimalt at anvende både afgifter og direkte kontrol som policy-instrumenter, når afgifterne ikke kan ændres på kort sigt. Direkte kontrol involverer direktiver til individuelle beslutningstagere vedrø-

rende deres forureningsstandarder, hvor disse direktiver så må gennemtvinges ved hjælp af bøder. Der er dog ingen eksplicit sammenligning af bøder og afgifter, hvilket er beklageligt, da bøder er et hyppigt anvendt instrument i mange landes miljøpolitik.

I kapitel 12 vises, at et afgiftssystem og et subsidiesystem, hvor der gives tilskud ved nedbringelsen af forureningen, i princippet kan tilvejebringe samme miljøstandard, men at ethvert praktisabelt subsidiesystem ikke har samme Paretoegenskaber som et sæt af Pigou-skatter. Dette skyldes, at der i et praktisabelt subsidiesystem kun kan gives subsidier til virksomheder, der er produktionsaktive og ikke til virksomheder, der standser deres produktionsaktivitet totalt, og ikke til potentielt forurenende virksomheder. Derfor vil virksomhedernes beslutninger vedrørende produktionsstart og -ophør være påvirket af valget mellem et afgifts- og et subsidiesystem. Forudsættes fuldkommen konkurrence vil det normalt være sådan, at forureningsomfanget ved en subsidiepolitik vil være større end uden miljøindgreb.

I kapitel 13 diskuteres en række fordelingspolitiske aspekter i tilknytning til en Samuelson public good-model og i tilknytning til en Tibout-model. I generelle ligevægtsmodeller er sådanne fordelingsaspekter vanskelige at analysere til bunds, og kapitlet når heller ikke langt i så henseende.

I kapitel 14 diskuteres forurening i international sammenhæng. Dels belyses konkurrenceeffekter ved ensidige indgreb. Dels belyses, hvilke indgreb en enkelt nation kan udøve over for transnational forurening. I så fald må den eksternalitetsskabende aktivitet rammes indirekte via et passende valg af tariffer. Ved hjælp af traditionelle offerkurver vises implikationerne for tariffastsættelsen.

Derimod er en mere formel analyse ikke gennemført.

I bogens tredje del (kapitlerne 15-17) diskuteres et andet aspekt af eksternalitetsproblemet, nemlig det aspekt der knytter sig til den kollektive forsyning med goder til miljøforbedringer. Efter en kort indledning redegøres i kapitel 16 for betydningen af, at det tekniske fremskridt i den offentlige sektor er lavere end i den private sektor. Implikationerne for skattesystemets udformning er kortlagt i kapitel 17. Det vises, at skattetrykket skal være konstant, hvis den offentlige sektors produktionsomfang skal fastholdes, medens skattetrykket vil konvergere mod en, hvis vækstraten i den offentlige og i den private sektor skal være ens. Analysen er gennemført med arbejdskraft som den eneste produktionsfaktor, hvilket medfører, at problemets fulde omfang ikke bliver klarlagt. Hvis kapital er produktiv i den offentlige sektor, vil kapitalakkumulation muliggøre en vækst i den offentlige sektors produktion uden stigning i skattetrykket.

Sammenfattende må siges, at bogens styrke ligger i den systematiske benyttelse af generelle ligevægtsmodeller på en overordentlig pædagogisk måde. Bogen stiller ikke store formelle krav til læseren og dækker et bredt område. Den kan derfor med fordel indgå som lærebogsmateriale i forureningsøkonomi eller i offentlig mikroøkonomi. En svaghed ved bogen er måske, at den ikke i højere grad, end tilfældet er, beskæftiger sig eksplicit med de dynamiske aspekter af miljøproblemer, da tidsdimensionen for mange af disse er af central betydning. En sådan udvidelse ville selvsagt have implikationer for de formelle krav, der måtte stilles til læseren. Denne indvending skal dog ikke røkke hovedkonklusionen,

nemlig at dette er en yderst værdifuld og nyttig bog.

Per Andersen

Institut for Historie og Samfundsvidenskab
Odense Universitet

Nye danske bøger

BACH, H. C. OG JØRGEN TAAGHOLT: *Udviklingstendenser for Grønland. Ressourcer og miljø i global sammenhæng*. Udg. af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1976, 248 pp. NT 76-3001
Forfatterne, der er henholdsvis orlogskaptajn og civilingeniør, har udarbejdet bogen på initiativ af den under Forsvaret nedsatte »Projektgruppe for Perspektivplanlægning«. Arbejdet, der tilsigter at give en samlet fremstilling af nuværende og fremtidige miljø- og ressourceproblemer, har kapitler om polarområdets geografi og klima, udnyttelse af polarområdets ressourcer af forskellige lande, Grønlands potentielle råstof- og energiforekomster og perspektiverne for deres udnyttelse, miljøets beskyttelse i polarområdet, nationale jurisdiktionsgrænser for de maritime områder, udviklingstendenser for det grønlandske samfund og det naturvidenskabelige aktivitetsniveau i Grønland m.v.

BUNNAGE, DAVID OG ANDERS ROSDAHL: *Teknikken og arbejderen 2. Arbejdernes indstilling til arbejdet, jobskift og uddannelse*. Socialforskningsinstituttet, Publikation, 75. København: Teknisk Forlag, 1976. 200 pp. Kr. 40,00. NT 76-3002

Undersøgelsen Teknikken og arbejderen har til formål at belyse den tekniske udviklings indflydelse på arbejdsforholdene inden for den kemiske industri, den grafiske industri